

ALAN WATTS ΤΕΛΕΙΩΣΗ

Ο ερωτάς φέρνει την πραγματική κι όχι μόνο την ιδανική αποψη του τι είναι οι άλλοι, γιατί είναι μια εικόνα του τι είμαστε εμείς σωματικά. Γιατί ο,τι συνήθως ονομάζεται σωμα είναι μια αφηρημένη ιδέα. Είναι η τυπική φανταστική εικόνα ενός αντικειμένου ιδωμένου χωριστά από τη σχέση του με το συμπαν, χωρίς την οποία δεν έχει καμία απολύτως υποστήριξη. Αλλά η μυστηριώδης, η απροσδόκητη επανάσταση του ερώτα είναι η εμπειρία της απολύτης σχέσης με κάποιον άλλο, που μεταβάλλει την αποψη μας όχι μόνο για τον αγαπημένο αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο. Κι έτσι παραμένει μέχρι που η ίδια η σχέση αποσυρεται από την ανησυχία του αχόρταγου μυαλού για να φυλαχτεί για την υπολοιπή ζωή σαν αποκτημα.

Το σωματικό και το υλικό δεν πρέπει να μπερδεύονται με τον κόσμο των ατομικών και ξεχωριστών οντοτήτων και η σωματική ένωση δεν πρέπει να περιορίζεται σε πράγματα τόσο ξεκαθαρά φανερά όπως η συμπτώση των Σιαμαιών. Είναι αναγκη να παραδεχτούμε την υλική πραγματικότητα της σχέσης ανάμεσα στους οργανισμούς σα να έχει τσση «ουσία» οση οι ίδιοι οι οργανισμοί, αν όχι περισσότερη. Έτσι, όσο ατελής κι αν είναι σε πολλά σημεία στο δόγμα της για το γάμο, η Χριστιανική Εκκλησία είναι απολύτα σωστή όταν λέει ότι ο συζυγος και η συζυγος είναι μια σαρκα. Είναι εξίσου σωστό να θεωρούμε τα μέλη της Εκκλησίας σα σωμα του Χριστού, ιδιαίτερα αν η Εκκλησία θεωρείται ότι είναι ο τρόπος να καταλάβουμε ότι ολόκληρο το συμπαν είναι το Σωμα του Χριστού – πράγμα που είναι ο,τι στ αλήθεια σημαίνει το δόγμα της Ενσαρκώσης.¹

Αυτό κάνει περισσότερο παράξενο το ότι η παραδοσιακή πνευματικότητα απορρίπτει τη σωματική ένωση του άντρα και της γυναίκας σαν την πιο φιληδονή, κτηνωδή κι εξευτελιστική φάση της ανθρωπίνης δραστηριότητας – μια απορριψη που δείχνει την εκταση της λαθμενής της αντιλήψης και παρερμηνείας του φυσικού κόσμου. Απορρίπτει την πιο συγκεκριμένη και δημιουργική μορφή σχέσης του άντρα με τον κόσμο έξω από τον οργανισμό του, γιατί είναι μέσω της αγάπης για μια γυναίκα που μπορεί να πει, όχι μόνο γι αυτή και για όλα οσα είναι διαφορετικά: «Αυτό είναι το σωμα μου».

Παρα τη χριστιανική αντίληψη για τον κόσμο σα Σώμα του Χριστού, το φυσικό σύμπαν έχει θεωρηθεί ανεξάρτητο, ακόμα και αντίθετο από το Θεό, γιατί δεν έχει βιωθεί σαν ένα σώμα. Θεωρούμενος σαν τιποτα περισσότερο από μια πολλαπλοτητα παροδικών σωμάτων, φαίνεται ότι ο φυσικός κόσμος είναι πεπερασμένος και εξαρτημένος από κάτι άλλο παρά από τον εαυτό του. Κανένα τμήμα του δεν παραμένει, κανένα τμήμα του δεν υπάρχει αλλά μόνο έχει υπάρξει, και αν το σύνολο είναι το αθροίσμα των τμημάτων, το σύνολο δε μπορεί να υπάρχει από μόνο του. Αλλά αυτό προέρχεται από την αποτυχία να δούμε ότι τα ξεχωριστά σώματα είναι μόνο οι όροι, τα άκρα των σχέσεων — με δυο λόγια, ότι ο κόσμος είναι ένα σύστημα αχωριστών σχέσεων και όχι μια απλή παραθεση πραγμάτων. Ο προφορικός, σταδιακός και αναλυτικός τρόπος αντίληψης μας έχει κάνει ανικανούς να δούμε την αλήθεια ότι τα πράγματα και τα γεγονότα δεν υπάρχουν χωριστά το ένα από τ άλλο. Ο κόσμος είναι ένα σύνολο μεγαλύτερο από το αθροίσμα των τμημάτων του, γιατί τα τμήματα δεν είναι απλά και μόνο αθροισμένα —ριγμένα μαζί— αλλά συνδεδεμένα. Το σύνολο είναι ένα πλάνο που παραμένει, ενώ τα τμήματα έρχονται και φεύγουν, όπως ακριβώς το ανθρώπινο σώμα είναι ένα δυναμικό πλάνο που εξακολουθεί να υπάρχει παρά τη συντομή γεννηση και το θάνατο όλων των ατομικών του κυττάρων. Το πλάνο φυσικά, δεν υπάρχει εξωσωματικά χωριστά από τις ατομικές μορφές, αλλά υπάρχει ακριβώς μέσω του ερχομού και της αναχώρησης τους — όπως ακριβώς μέσω της δομημένης κίνησης και δόνησης των ηλεκτρονίων του ενός βραχίος έχει στερεότητα.

Η απλοϊκή φιλοσοφική σκέψη πάνω στην οποία βασίστηκε η δυτική θεολογία, υπέθεσε πως ο,τι κινείται δεν υπάρχει ολοκληρωτικά, αφού η πραγματική υπάρξη πρέπει να ναι σταθερή και στατική. Βλέπουμε τώρα ότι η υπάρξη και η κίνηση, ο ογκός και η ενεργεία είναι αδιαχωρίστα, και δεν είναι ανάγκη πια να υποθετούμε πως ο,τι κινείται και αλλάζει είναι μια ατέλης μορφή πραγματικότητας. Μπορούμε να δούμε ότι αιώνιο είναι το παροδικό, γιατί το μεταβαλλόμενο πανοράμα της αισθητικής εμπειρίας δεν είναι μόνο ένα αθροίσμα εμφανιζομένων κι εξαφανιζομένων πραγμάτων: είναι σταθερό πλάνο ή σχέση που εκδηλώνεται σαν και με παροδικές μορφές. Η δυσκολία μας είναι ότι η ανθρώπινη συνείδηση δεν έχει προσαρμοστεί σε μια σχετική και ολοκληρωμένη εικόνα της φύσης. Πρέπει να δούμε ότι η συνείδηση δεν είναι ούτε μια απομονωμένη ψυχή ούτε η απλή λειτουργία ενός μοναδικού νευρικού συστήματος, αλλά εκείνης της ολότητας των σχετιζομένων αστεριών και γαλαξιών που κάνει

πιθανο ενα νευρικο συστημα. Πρεπει να καταφερουμε να νιω-
σομε ο,τι ξερουμε για να ειμαστε πιστοι στη θεωρια, για να
εχουμε μια αισθηση του εαυτου μας, σε συνδυασμο με οτι ξε-
ρουμε για το αδιασπαστο των μερων της φυσης.

Κατω απ αυτο το φως θα ειναι ξεκαθαρο οτι η συνειδηση
δεν ειναι απλα και μονα φωσφοριζων αφρος πανω στις πηγες
της φωτιας και του βραχου - μια αργοπορημενη προσθηκη σ
εναν κοσμο που ειναι στην ουσια αναισθητος και ορυκτος. Η συ-
νειδηση ειναι μαλλον το «ξεδιπλωμα», η εξελιξη αυτου που απο
παντα κρυβοταν στην καρδια του αρχεγονου συμπαντος των α-
στεριων. Γιατι ενα συμπαν, στο οποιο η συνειδηση δεν ειναι τι-
ποτα περισσοτερο απο μια στατιστικη πιθανοτητα, ειναι ομως
ενα συμπαν, στο οποιο η συνειδηση ειναι εγγενης. Ειναι μεσα στο
ζωντανο οργανισμο που ολος ο κοσμος νιωθει: μονο χαρη στην
ικανοτητα των ματιων τα ιδια τ αστερια ειναι φωτεινα. Η σχεση
ειν ενα ειδος ταυτισης. Τ αστερια και τ ανθρωπινα ματια δεν ει-
ναι αμοιβαια ξενα αντικειμενα που συσχετιζονται απο απλη αν-
τιθεση. Οι ηλιοι, τ αστερια κι οι πλανητες παρεχουν τις συνθη-
κες, στις οποιες και απο τις οποιες μπορουν να προσελθουν οι ορ-
γανισμοι. Η ιδιορρυθμη κατασκευη τους εχει σαν αποτελεσμα
οργανισμους τετιους ωστε, αν δεν υπηρχαν καθολου οργονισμοι,
η κατασκευη του συμπαντος θα ηταν τελειως διαφορετικη κι
ετσι, ωστε οι οργανισμοι με τη σειρα τους εχουν σαν αποτελεσμα
ενα συμπαν αυτης ακριβως της κατασκευης. Ειναι μονο η βρα-
δυτητα του χρονου και η τεραστια περιπλοκη των σχεσεων α-
ναμεσα στ αστερια και στους ανθρωπους που κανουν δυσκολο να
δουμε οτι προϋποθετουν το ενα τ αλλο ακριβως οσο ο ανδρας και
η γυναικα η οι δυο πολοι της γης.

Η αποτυχια να καταλαβουμε την αμοιβαιότητα και τη σω-
ματικη ενοτητα του ανθρωπου και του κοσμου υποκειται και στην
ηδονικη και στην ασκητικη σταση. Το να προσπαθει ν αδραξει
την τερψη των αισθησεων και να κανει την απολαυση τους σκοπο
της ζωης ειναι ηδη μια σταση, στην οποια ο ανθρωπος αισθανε-
ται χωρισμενος απο την εμπειρια του και τη βλεπει σαν κατι εκ-
μεταλλευσιμο κι επιδιωκομενο. Αλλα η ετσι κερδισμενη τερψη
ειναι παντα ατελης κι απογοητευτικη, τοσο που για ν αντιδρασει
ο ασκητης εγκαταλειπει την αναζητηση, αλλα οχι την αισθηση του
χωρισμου που ειναι η πραγματικη ριζα της δυσκολιας. Τονιζει
τη διαιρεση με το να οικτιρει τη θεληση του εναντια στη σαρκα,
με το να τασσεται με το αφηρημενο εναντια στο συγκεκριμενο,
κι ετσι χειροτερενει το μονο αισθημα, απο τ οποιο ξεκινησε
η επιδιωξη της ευχαριστησης. Η ασκητικη πνευματικοτητα

ειναι ακριβως ενα συμπτωμα της ασθeneias που σκοπευει να θεραπευσει. Ο ηδονισμος και η παραδοσιακη πνευματικοτητα δεν αντιτιθεται πραγματικα: η διαφορα τους ειναι μια ψευτομαχη σκηνοθετημανη, ασυνειδητα, απο τους μετοχους της ιδιας «συνομοσίας».²

Ο ασκητης και ο ηδονιστης ομοια συγχεουν τη φυση και το σωμα με τον αφηρημενο κοσμο των χωριστων οντοτητων. Ταυτιζοντας τους εαυτους τους με το απομονωμενο ατομο, αισθανονται εσωτερικα ατελεις. Ο ηδονιστης προσπαθει ν αντισταθμισει την ανεπαρκεια του παιρνοντας χαρα η τελειοτητα απο τον κοσμο που φαίνεται οτι ειναι, χωρις αυτον, κατι λειψο. Ο ασκητης με τη μεθοδο των «ξινων σταφυλιων» κανει τη στερηση αρετη. Και οι δυο εχουν αποτυχει να ξεχωρισουν την ευχαριστηση και την αναζητηση της ευχαριστησης, την ορεξη η την επιθυμια και την εκμεταλλευση της επιθυμιας και να δουν οτι ευχαριστηση βεβιασμενη δεν ειναι ευχαριστηση. Γιατι η ευχαριστηση ειναι χαρη και δεν υπακουει στις διαταγες της θελησης. Μ αλλα λογια, προκαλειται απο τη σχεση αναμεσα στον ανθρωπο και στον κοσμο του. Οπως η ιδια η μυστικη διαισθηση πρεπει παντα να ερχεται απροσδοκητη, πραγμα που σημαινει οτι η σχεση μπορει να δοκιμαστει απολυτα μονο με το μυαλο και τις αισθησεις που ειναι ανοιχτες κι οχι την προσπαθεια ελεγχου των μυων. Δεν υπαρχει απολυτως τιποτα το εξευτελιστικο στην ηδονικη χαρα που ερχεται «απο μονη της», χωρις ζωηρη επιθυμια. Αλλα στ αληθεια δεν υπαρχει αλλο ειδος χαρας και το λαθος του ηδονιστη δεν ειναι τοσο το οτι κανει κατι κακο οσο το οτι προσπαθει το αδυνατο. Φυσικα ειναι δυνατο να εξασκουμε τους μυς να επιδιωκουν κατι που μπορει, η δε μπορει, να δωσει χαρα, αλλ η χαρα δε μπορει να δοθει παρα μονο αν οι αισθησεις ειναι σε κατασταση να δεχονται περισσοτερο παρα να παιρνουν, και γι αυτο τον λογο δεν πρεπει να ναι, οπως ηταν, παραλυτες και ακαμπτες απο την ανησυχια να παρουν κατι απο το αντικειμενο.

Ολ αυτα ειναι ιδιαιτερα αληθινα για την αγαπη και τη σεξουαλικη επικοινωνια αναμεσα στον αντρα και στη γυναικα. Αυτος ειν ο λογος που εχει τοσο εντονα πνευματικα κι αποκρυφο χαρακτηρα οταν ειναι αυθορμητη, και γιατι ειναι τοσο εξευτελιστικη και απογοητευτικη οταν ειναι βεβιασμενη. Ειναι γι αυτο το λογο που η σεξουαλικη αγαπη ειναι τοσο προβληματικη σε παιδεις οπου η ανθρωπινη υπαρξη ειναι γερα ταυτισμενη με την αφηρημενη χωριστη οντοτητα. Η εμπειρια ποτε δεν ανταποκρινεται στις προσδοκιες, ουτε ολοκληρωνει τη σχεση αναμεσα στον αντρα και στη γυναικα. Την ιδια στιγμη, τμηματικα, ειναι αρκετα

ικανοποιητική ώστε να ακολουθείται με ακόμα μεγαλύτερη εγκατάλειψη για την απελευθέρωση που φαίνεται να υποσχεται. Γι' αυτό το σεξ είναι πραγματική θρησκεία παρά πολλών ανθρώπων, ο σκοπός στον οποίο δείχνουν περισσότερη αφοσίωση από κάθε τι άλλο. Για το τυπικά θρησκευτικό πνεύμα αυτή η λατρεία του σεξ είναι ένα επικίνδυνο και οριστικά αμαρτωλό υποκατάστατο της λατρείας του Θεού. Αλλά είναι γι' αυτό το λόγο που το σεξ ή κάθε άλλη απολαύση, όπως συνήθως επιδιώκεται, δεν είναι ποτέ μια αληθινή ολοκλήρωση. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο δεν είναι ο Θεός, αλλά όχι επειδή είναι «απλά και μόνο υλικό». Το χάσμα ανάμεσα στο Θεό και στη φύση θα εξαφανιζόταν αν ξεράμε πως να δοκιμάσουμε τη φύση, γιατί ο,τι τους χωρίζει δεν είναι μια διαφορά ουσίας αλλά μια τομή στο νου.

Αλλά, όπως είδαμε, τα προβλήματα του σεξουαλισμού δε μπορούν να λυθούν στο δικό τους επίπεδο. Το πλήρες μεγαλείο της σεξουαλικής εμπειρίας δεν αποκαλύπτεται χωρίς ένα νέο τρόπο προσοχής στον κόσμο γενικά. Απ' την άλλη μεριά, η σεξουαλική σχέση είναι μια θέση, στην οποία το πλήρες ανοίγμα της προσοχής μπορεί μάλλον ευκολά να συνειδητοποιηθεί, γιατί είναι τόσο άμεσα ανταμειψτικό. Είναι το πιο κοινό και δραματικό παράδειγμα ενώσης ανάμεσα στον εαυτό σου και τον άλλο. Αλλά για να χρησιμεύσει σαν τρόπος μύησης στο «ένα σώμα» του συμπαντός, απαιτεί ο,τι ονομάσαμε θεασική προσεγγίση. Αυτό δεν είναι ερώτας «χωρίς ποθο» με την έννοια του ερώτα χωρίς ευχαρίστηση, αλλά ερώτας που δε σχεδιάζεται ή δεν προκαλείται σκοπιμα σα μια φυγή από το συνηθισμένο αδέιο αίσθημα ενός απομονωμένου εγώ.

Δεν είναι απολύτα σωστό να πούμε ότι μια τέτια σχέση υπερέχει πολύ από την «απλά και μόνο σεξουαλική», γι' αυτό θα ήταν καλύτερο να πούμε ότι η σεξουαλική επαφή φωτίζει κάθε αποψη της επαφής, σκορπίζοντας τη ζεστα της στη λειτουργία και στη συζήτηση έξω από τα όρια του ιδιού του («να κανείς ερώτα»). Ο σεξουαλισμός δεν είναι χωριστός χώρος της ανθρώπινης ζωής. Είναι ακτινοβολία που διεισδύει σε κάθε ανθρώπινη σχέση αλλά παίρνοντας ιδιαίτερη ένταση σε ορισμένα σημεία. 'Αντιστροφα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο σεξουαλισμός ειν ένας ιδιαίτερος τρόπος ή βαθμός της ολοκληρωτικής επικοινωνίας του ανθρώπου με τη φύση. Η ηδονή του είναι ένας υπαινιγμός της καταπιεσμένης συνήθως χάρας που υπάρχει στην ίδια τη ζωή, στη βασική αλλά συνήθως ασυναισθητή ταύτιση μας με τον κόσμο.

Μια σχέση αυτού του είδους δε μπορεί να συζητηθεί ικανοποιητικά, όπως στα εγχειρίδια της σεξουαλικής υγιεινής, σα

θέμα τεχνικής. Είναι αλήθεια ότι στον Ταοϊσμό και στον Ταντρικό Βουδδισμό υπάρχουν ό,τι φαίνονται πως είναι τεχνικές ή «εφαρμογές» της σεξουαλικής σχέσης, αλλ αυτές είναι, όπως τα μυστήρια, τα «εξωτερικά και ορατά σημεία μιας εσωτερικής και πνευματικής χάρις». Η χρήση τους είναι η συνεπεία μάλλον παρά η αιτία μιας ορισμένης εσωτερικής στάσης, αφού υποβαλλονται σχεδόν φυσικά στους εραστές που παίρνουν τον έρωτα τους όπως έρχεται, θεωρητικά, και δε νοιάζονται να αρπάζουν τιποτα από αυτή. Η σεξουαλική γιογκα χρειάζεται να ελευθερωθεί από μια παρεξήγηση συνδεδεμένη με όλες τις μορφές της γιογκα, της πνευματικής «πρακτικής» ή «εξάσκησης», αφού αυτές οι κακοδιαλεγμένες λέξεις λένε ότι η γιογκα είναι μια μέθοδος για την προοδευτική ολοκλήρωση σιγούρων αποτελεσμάτων — και αυτό είναι ακριβώς ό,τι δεν είναι. Γιογκα σημαίνει «ένωση», είναι η πραγματοποίηση της εσωτερικής ταύτισης του ανθρώπου με το Βραχμάν ή το Ταο, και για να μιλήσουμε με ακρίβεια, αυτός δεν είναι ένας σκοπός, για τον οποίο υπάρχουν μέθοδοι ή μέσα, αφού δε μπορεί να γίνει αντικείμενο επιθυμίας. Η προσπάθεια να τον πετύχουμε πάντα τον σπρώχνει μακριά. Οι «πρακτικές» της γιογκα είναι γι αυτό μυσταγωγικές εκφράσεις ή «γιορτές» αυτής της ένωσης, με την ίδια μάλλον έννοια που οι Καθολικοί γιορτάζουν τη Λειτουργία σα μια εκφράση της «πλήρης, τελείας κι επαρκούς θυσίας» του Χριστού. Τα μέσα είναι ασχετά με ό,τι είναι ήδη επαρκές. Έτσι θεάση ή διαλογισμός που ζητά αποτελέσματα δεν είναι ούτε θεάση ούτε διαλογισμός, για τον απλό λόγο ότι θεάση (Kuan) είναι συνείδηση χωρίς αναζήτηση. Φυσικά τέτια συνείδηση είναι συγκεντρωμένη, αλλά δεν είναι «άσκηση συγκεντρώσεως»: συγκεντρώνεται σε ό,τι τυχαίνει να είναι το «αιώνιο τώρα» της.

Η σεξουαλική γιογκα ή όπως λέγεται τεχνικά, maithuna, είναι συνηθισμένο θέμα της ινδικής γλυπτικής, αν και έχει εκφραστεί η άποψη ότι η καταγωγή της είναι κινεζική και εφθάσε στην Ινδία σαν αποτέλεσμα της εξαπλώσεως του Βουδδισμού. Οι Δυτικοί, συμπεριλαμβανομένων των ιεραποστόλων και των θεοσοφιστών και των κάτω από την επιρροή τους Ινδών, έχουν, όπως ήταν μάλλον φυσικό, διαδώσει την ιδέα ότι αυτές οι εικόνες είναι πορνογραφικές και ότι η σεξουαλική γιογκα αντιπροσωπεύει μια διεστραμμένη και διεφθαρμένη παρακμή της Ανατολικής πνευματικότητας. Μια τέτια αντιδράση αναμένεται μόνο από παρατηρητές για τους οποίους η ιδέα του πνευματοποιημένου σεξουαλισμού είναι τελείως ξένη. Αλλά σοβαροί και υπεύθυνοι μελετητές όπως ο Woodroffe, S. B. Dasgupta και Cooma-

raswamy έχουν ξεκαθαρίσει, όχι μόνο πως τέτιες εικόνες δεν έχουν πορνογραφική προθεση, αλλά επίσης πως ο τι απεικονίζουν είναι μαζί ενα μεταφυσικό δόγμα κι ενα μυστήριο, τουλάχιστο τόσο ιερό όσο ο Χριστιανικός γάμος. Γιατί οι εικόνες maithuna δεν έχουν καμία σχέση με ακατάσχετα ιεροτελεστικά οργια. Από τη μια πλευρά, είναι εμβλήματα της αιωνίας ενώσης του πνεύματος και της φύσης· από την άλλη, απεικονίζουν την τελειότητα του θεασίκου ερωτα ανάμεσα στους αμοιβαία αφοσιωμένους εραστές.

Η γενική ιδέα του Ταντρικού maithuna, όπως και του Ταοϊστικού αντιστοιχού του, είναι ότι ο σεξουαλικός ερωτας μπορεί να μεταμορφωθεί σ' ενα είδος λατρείας, όπου οι εραστές είναι ο ένας για τον άλλο ενσαρκώσεις του θείου. Ίσως αυτή η διατύπωση πρέπει να τροποποιηθεί κάπως, όσο αφορά το Βουδδισμό και τον Ταοϊσμό, στους οποίους η ιδέα της λατρείας είναι αληθινά ξένη, κι έτσι πρέπει κανείς ν' αποκαταστήσει τη θεαση της φύσης στην πραγματική της θέση. Το αγκαλιασμα του maithuna περιλαμβάνει επίσης μια μετατροπή της σεξουαλικής ενεργειας που τη διεγείρει, και αυτο περιγράφεται συμβολικά, πως το στέλνουμε προς τα πάνω, από τα πλευρά στο κεφαλι. Η γιογκά, όπως είναι πολύ γνωστό, περιλαμβάνει εναν ιδιορρυθμό συμβολισμό της ανθρωπίνης ανατομίας, στον οποίο η σπονδυλική στήλη παριστάνεται σα μια εικόνα του Δέντρου της Ζωής, με τις ρίζες του στον κάτω κόσμο και τα κλαδιά του η το λουλουδι του στον ουρανό κάτω από το «στερεωμα» του κρανίου. Η βάση της σπονδυλικής στήλης-δέντρου είναι η θέση της Kundalini, της Φιδισίας Δυναμής, που είναι μια εικόνα της θείας ζωής-ενεργειας ενσαρκωμένης στη φύση και κοιμισμένης από την ψευδαισθηση του maya. Η γιογκά συνιστάται στο ξυπνημα του Φιδιού και στο να του επιτρέπει να σκαρφάλωσει στο δέντρο μέχρι τον ουρανό, απ' όπου περνά ελευθερωμένο μεσ απ' την «πορτα του ηλίου» στην κορυφή του κρανίου. Έτσι, όταν το Φίδι είναι στην βάση της σπονδυλικής στήλης-δέντρου, εκδηλώνει τη δύναμη του σα σεξουαλική ενεργεια· όταν είναι στο κεφαλι, εκδηλώνεται σαν πνευματική ενεργεια.

Συμφώνα με τον Ταντρικό συμβολισμό, η ενεργεια της Kundalini διεγείρεται, αλλά απλα σπαταλιεται στη συνηθισμένη σεξουαλική δραστηριότητα. Μπορεί όμως να μετατραπεί σ' ενα παρατεταμένο αγκαλιασμα, στο οποίο ο αντρικός οργασμός διατηρείται και η σεξουαλική ενεργεια στρέφεται στη σκέψη του θείου, όπως ενσαρκώνεται στη γυναίκα.³ Γι' αυτο οι εραστές καθονται στη θέση των διασταυρωμένων ποδιών του δια-

λογισμού, που η γυναίκα αγκαλιάζει τη μέση του άντρα με τους μηρούς της και με τα μπράτσα της στο λαιμό του. Μια τέτια θέση είναι σαφώς ακαταλληλή για κίνηση, γιατί ο ορός είναι πως οι εραστές θα πρέπει να παραμεινουν ακίνητοι και να παρατείνουν τόσο το αγκαλιάσμα, ώστε η ανταλλαγή μεταξύ τους να είναι παθητική και δεικτική μάλλον παρά ενεργητική. Τιποτα δε γίνεται για να εξάψει τη σεξουαλική ενέργεια· αφήνεται απλά να ακολουθήσει το δίκιο της δρόμο χωρίς να «αρπάζεται» ή να γίνεται αντικείμενο εκμεταλλεύσης από τη φαντασία και τη θέληση. Στο μεταξύ το πνεύμα και οι αισθήσεις δεν παραδίδονται στη φαντασία, αλλά παραμένουν απλά ανοιχτά στο «ο,τι είναι», χωρίς —όπως θαπρεπε να πουμε στην τρεχούμενη γλώσσα— να προσπαθούν να βγάλουν κατι απ' αυτό.

Προσπαθώντας να καταλάβει κατι τέτιο ο συγχρονος Δυτικός πρέπει να είναι προσεχτικός να μη συγχέει το συμβολισμό της Kundalini και την ανοδο της σεξουαλικής δύναμης με οποιαδήποτε άλλη φυσιολογική κατάσταση. Πραγματικά, οι ανατομικοί συμβολισμοί αυτού του είδους είναι τόσο παραξενoi για μας, που εμποδίζουν μάλλον παρά βοηθούν να κατανοήσουμε τον πραγματικό σκοπό. Επιπλέον, σχεδόν όλες οι παλιές σεξουαλικές ιδέες δεσμεύονται από αποψεις για το αντρικό σπέρμα και τις ιδιοτητες του που δε συμμερίζομαστε πια, κι ετσι δεν το θεωρούμε σαν ενα ζωτικό υγρο που πρέπει να διατηρηθεί όπως το αιμα. Η φυσιολογία μας δε στηρίζει την ιδέα ότι ο αντρικός οργασμός είναι μια εξασθενιστική διαρροή δύναμης και γι' αυτό η απλή αποφυγή του οργασμού θα έχει μικρή σημασία σε καθε συγχρονή εφαρμογή της σεξουαλικής γιογκα.

Η σπουδαιότητα αυτών των αρχαίων ιδεών για μας βρίσκεται όχι τόσο στα τεχνικά τους στοιχεία, όσο στον ψυχολογικό τους σκοπό. Εκφράζουν μια στάση στο σεξουαλισμό, η οποία, αν αφομοιώνονταν από μας σήμερα, θα μπορούσε να συντελέσει περισσότερο από καθε τι άλλο στη θεραπεία της συγχύσης και της απογοητεύσης των συζυγικών και σεξουαλικών μας σχέσεων. Απομένει λοιπόν να ξεχωρίσουμε τη θεμελιώδη σεξουαλική φιλοσοφία του Ταντρα και του Ταοϊσμού από τα συμβολικά και τελετουργικά στοιχεία που δεν έχουν νοημα για μας και να δουμε αν μπορεί να εφαρμοστεί με τους όρους του δικού μας πολιτισμού.

Για να ξεκαθαρίσουμε το βασικό σκοπό της σεξουαλικής γιογκα, πρέπει να μελετήσουμε την εφαρμογή της σε συναφεία με τις θεμελιώδεις αρχές της Βουδδιστικής και Ταοϊστικής φιλοσοφίας. Για το Βουδδισμό η βασική αρχή είναι να έχει κα-

νεις συνειδηση ανενοχλητη απο το trishna η την επιθυμια ν αδραχνεις, με τετιο τροπο ωστε οι αισθησεις να μη δεχονται μια διαστρεβλωμενη αποσπασματικη θεωρηση του κοσμου. Για τον Ταοϊσμο η αρχη διαφερεi μονο στην ορολογια· ειναι wu-wei ή μη αναμειξη στο ταο ή πορεια της φυσης που ειναι η οργανικη και αυθορμητη λειτουργια του ανθρωπου σε σχεση με το περιβαλλον του. Και τα δυο προϋποθετουν τη θεασικη η μ ανοιχτες αισθησεις σταση στην εμπειρια, το Βουδδιστικο dhyana (στα γιαπωνεζικα, zen) και το Ταοϊστικο Kuan. Στις αντιστοιχες τους γιογκα και τα δυο εφαρμoζουν την «παρατηρηση της αναπνοης» γιατι ο ρυθμος της αναπνοης καθοριζει την ολικη διαταξη του οργανισμου. Τωρα, η σταση τους στην αναπνοη ειναι ενα απο τα κυρια κλειδια για να καταλαβουμε τη θεση τους στο σεξουαλισμο.

Συμφωνα με μερικες εκτιμησεις, τελεια κυριαρχια της αναπνοης επιτυγχανεται οταν ο ρυθμος της φθανει σε μια ολικη παυση - χωρις απωλεια ζωης. Αυτη ειναι προφανως μια κυριολεκτικη μεταφραστικη καρικατουρα, βασισμενη σε μια ανεπεξεργαστη ερμηνεια του νοηματος του nirvana - «με σβησμενη ανασα». Στην πραγματικοτητα, η «παρατηρηση της αναπνοης» συνισταται στο ν αφηνουμε την αναπνοη να ερχεται και να φευγει οπως θελει, χωρις να την πιεζουμε η να την κραταμε. Οταν ερθει η ωρα, ο ρυθμος της αυτοματα ελαττωνεται και κυλαει μεσα κι εξω τοσο απαλα, που καθε θορυβος και το συριγμα παυει σα να εχει τελειωσει. Αυτο ειναι συγχρονως ενα συμβολο του ν αφηνει κανεις ολοκληρη τη ζωη να ερχεται και να φευγει χωρις να την αδραχνει, και μια θετικη βοηθεια σ αυτο, αφού ο τροπος που αναπνεει ενα προσωπο ειναι ενδεικτικος του τροπου που ζει.

Στη σεξουαλικη σφαιρα η παυση του αντρικου οργασμου ειναι μια κυριολεξια οσο η παυση της αναπνοης· το θεμα και στις δυο περιπτωσεις δεν ειναι να σταματησεις, αλλα να μην αδραχνεις. Οπως η θεαση της λειτουργιας της αναπνοης αυτοματα την ελαττωνει, η σεξουαλικη θεαση φυσιολογικα καθυστερει τον οργασμο. Γι αυτο δεν υπαρχει αξια στην παρατεταμενη κι ακινητη συνουσια· το θεμα ειναι ν αφησουμε τη σεξουαλικη λειτουργια να γινει αυθορμητη, και αυτο δε μπορει να συμβει αν δεν εξαφανιστει πριν το εγω - ο εξαναγκασμος της σεξουαλικης τερψης. Ετσι ο οργασμος ειναι αυθορμητος (tju - jun), οταν συμβαινει απο μονος του και στην ωρα του και οταν το υπολοιπο σωμα κινειται ανταποκρινομενο σ αυτον. Με δεδομενη την ανοιχτη σταση του μυαλου και των αισθησεων, ο σεξουαλι-

κος ερώτας, μ αυτό το πνευμα είναι μια αποκαλύψη. Πολυ πριν αρχίσει ο αντρικός οργασμος, η σεξουαλικη ορμη ειδηλωει. αι σαν οτιδηποτε μπορεί να περιγραφει ψυχολογια σα μια λειωνουσα ζέστα αναμεσα στους εραστές, ώστε πραγματικά φαίνονται οτι χυνονται ο ένας μέσα στον άλλο. Για να το πουμε διαφορετικά, η «φυσική ακολουσία» μεταμορφωνεται στην πιο διακριτική και τρυφερη μορφη ερώτα που μπορεί να φανταστεί κανείς.

Μια πολυτιμη προσπάθεια μιας επεξεργασίας αυτού του ειδους για τις συγχρονες συνθηκες έχει γίνει απο τον von Urban, αλλά γι αυτούς τους σκοπους η προσεγγιση του είναι υπερβολικά ψηλά στο επιπεδο της σεξουαλικής υγιεινής και πολυ απασχολημενη με τεχνικές κατευθυνσεις που είναι καπως ανελαστικές κι εξαναγκαστικές. Επιπλεον, όπως ακριβως οι Ταντρικές συζητήσεις είναι παραμορφωμενες με τους επιηδυνεμενους ανατομικούς συμβολισμούς τους, ο von Urban έχει παρουσιασει μερικές πολυ θεωρητικές ιδέες για τις ηλεκτρικές ανταλλαγές αναμεσα στους εραστές, που μοιάζουν με τις θεωρίες για την «οργονη» του Reich. Αλλά μηχανηστικοι συμβολισμοι μυστηριωδων «δυναμεων» και «υγρων», για να εξηγηθει το εντονο αισθημα της συναλλαγής μειαξυ των εραστών, είναι αχρηστοι σε μια φιλοσοφία της φύσης, που δίνει το οφειλομενο βαρος στην αληθεια οτι οι οργανισμοι υπαρχουν μονο σε σχέση ο ένας με τον άλλο και με το περιβαλλον τους. Ο σεξουαλικος ερώτας στο θεωρημενο πνευμα απλα παρεχει τις συνθηκες, στις οποίες μπορούμε να συνειδητοποιησουμε την αμοιβαία συνεξάρτησή μας και «ενικότητά».

Το ζήτημα είναι τόσο σπουδαιο που μπορεί ν αντεξει επαληψή: ο θεασικός ερώτας — όπως ο θεασικός διαλογισμος — είναι μονο εντελως δευτερο θεμα τεχνικής. Γιατι δεν έχει ορισμενο σκοπο· δεν υπαρχει τιποτα το ιδιαιτερο που πρέπει ν αναγκασθει να συμβει. Είναι απλα, πως ένας ανδρας και μια γυναίκα ερευνουν μαζί το αυθορμητο αισθημα τους — χωρις καμία προσχεδιασμενη ιδέα του τι πρέπει να ναι, αφού η σφαίρα της θεασης, δεν είναι ο,τι θα πρεπε να ναι αλλά ο,τι είναι. Σ έναν κοσμο ρολογιων και προγραμματων ο μονος αληθινος σπουδαιος τεχνικός ορος είναι η εξασφάλιση επαρκη χρονου. Κι όμως δεν είναι τοσο ο ωρολογιακος χρονος όσο ο ψυχολογικός χρονος ή σταση ν αφηνεις τα πράγματα να συμβαινουν στο δικο τους χρονο και μιας οχι αδραχτικής και οχι βιαστικής ανταλλαγής των αισθησεων με τ αντικειμενα τους. Απο την ελλειψη αυτής της στασης το μεγαλύτερο μερος της σεξουαλικής εμπειρίας στην παιδεία μας είναι πολυ μικροτερη απο όσο μπορεί να είναι. Η επαφη είναι

συντομη, ο γυναικειος οργασμος σχετικα σπανιος κι ο αντρικος οργασμος βιαστικος η «εξαναγκασμενος» απο την προωρη κινηση. Αντιθετα, ο θεασικος και αδρανής τροπος συνουσιας μπορεί να παρατείνει σχεδον απροσδιοριστα την ανταλλαγη και να επιβραδυνει τον αντρικο οργασμο χωρις δυσφορια η την αναγκη να τραβηχτει η προσοχη απο την κατασταση. Επιπλεον, οταν ο αντρας εχει εξουικειωθει μ αυτη την προσεγγιση, του ειναι ακομα δυνατο ν αναλαβει ενεργητικη συνουσια για πολυ μεγαλυτερη περιοδο, εξασφαλιζοντας ετσι τη μεγαλυτερη δυνατη διεγερση για τη γυναικα.⁴

Μια απο τις πρωτες φασεις του θεασικου ερωτα ειναι η ανακαλυψη του βαθους και της ικανοποιησης πολυ απλων επαφων, που συνηθως ονομαζονται «προκαταρκτηκα» στη σεξουαλικη δραστηριοτητα. Αλλα σε μια σχεση που δεν εχει αλλο σκοπο απο τον εαυτο της, τιποτα δεν ειναι απλα και μονο προκαταρκτηκο. Ανακαλυπτει κανεις τι μπορεί να σημεινει απλουστατα να κοιταζει το αλλο προσωπο, ν αγγιζονται τα χερια, ν ακουει τη φωνη. Αν αυτες οι επαφες δε θεωρουνται οτι οδηγουν σε κατι αλλο, αλλα μαλλον αφηνονται να ερθουν στη συναισθηση σου, σα να βρισκοταν σ αυτες η πηγη της ενεργητικοτητας κι οχι στη θεληση, γινονται συναισθηματα τεραστιας λεπτοτητας και πλουτου. Αν γινεται ετσι δεκτος, ο εξωτερικος κοσμος αποκτα μια ζωντανια που τη συνδεει κανεις μονο με την ιδια του σωματικη δραστηριοτητα, κι απ αυτο ερχεται η αισθηση οτι το σωμα του κατα καποιο τροπο περικλειει τον εξωτερικο κοσμο.

Με την εφαρμογη του za-zen η του «καθιστου διαλογισμού» σ αυτη την ιδιατερη σταση οι Γιαπωνεζοι Βουδδιστες του zen ανακαλυψαν τις δυνατοτητες τεχνων οπως η τελετη του τσαγιου (cha-no-yu), στην οποια η πιο βαθια αισθητικη χαρα βρισκεται στην απλουστατη κοινωνικη σχεση του να πινεις τσαϊ με λιγους φιλους. Γι αυτο η τεχνη εξελιχτηκε σε μια τελετη της απροσδοκητης ομορφιας των «πρωτογονων» και απλων σκευων που χρησιμοποιουνται και της φυσικης απλοτητας του περιβαλλοντος - των αλαξευτων βουνισιων βραχων στον κηπο, της υφης των ταπετσαριων και των σειρων απο ακατεργαστες ξυλινες δοκους. Προφανως η καλλιεργεια αυτης της αποψης μπορεί να οδηγησει σ εναν λεπτοτατο εξευγενισμενο σνομτισμο οταν γινεται με την προσοχη στραμμενη στο οτι γινεται - οταν, με αλλα λογια, το ζητημα ειναι οχι τα αντικειμενα της σκεψης αλλα η «ασκηση» του να θεασαι. Γι αυτο το λογο, οι εραστες που αρχιζουν να εχουν σχεση ο ενας με τον αλλο μ αυτον τον τροπο δεν ειναι αναγκη να νιωθουν οτι ασκουν μια δεξιοτητα, για την

οποια υπάρχουν καποια προτυπα τελειοτητας που πρεπει να φθασουν. Είναι απλα παραλογο γι αυτους να καθονται και να συγκρατουνται κοιταζοντας μονο ο ενας τον αλλο και καταπολεμώντας τη σφοδρη επιθυμια να πεσουν ο ενας στην αγκαλια του αλλου. Το θεμα ειναι ν ανακαλυψουμε το θαυμα των απλων επαφων, οχι το καθηκον γι αυτο, και γι αυτο το λογο ισως ειναι καλυτερα πρωτα να ερευνησουμε αυτη τη μορφη σχεσης μετα την συνουσια παρα πριν.

Μενει ομως το γεγονος οτι, αν αφεθουν να ερθουν βαθμια και ηρεμα σε επαφη, δημιουργουν μια κατασταση, στην οποια οι αισθησεις τους μπορουν αληθινα να λειτουργησουν, ωστε οταν εχουν ανακαλυψει τι μπορει να σημαινει μονο το ν αγγίζουν τα χερια, η οικειοτητα ενος φιλιου η ακομα των χειλιων σε κοντινη αποσταση ξαναποχταει την «ηλεκτρικη» ποιότητα που ειχε στην πρωτη συναντηση. Μ αλλα λογια, ανακαλυπτουν τι αληθινα περιλαμβανει το «φιλι», οπως ακριβως ο βαθυς ερωτας αποκαλυπτει τι ειναι αληθινα οι αλλοι ανθρωποι: υπαρξεις σε σχεση, οχι σε απομονωση.

Αν πουμε οτι απο τετιες επαφες η ταση προς τη συνουσια καλλιεργειται απο μονη της, ισως υποθετει οτι αυτο δεν ειναι τιποτα περισσοτερο απ οτι συμβαινει συνηθως. Η οικειοτητα ακριβως οδηγει στο παθος· βεβαια δεν πρεπει να ειναι σκοπιμη. Αλλα υπαρχει τεραστια διαφορα αναμεσα στο να καταπιεις και στο να γευσαι πραγματικα την τροφη, οταν εισαι πεινασμενος. Δεν ειναι απλα και μονο οτι η ορεξη χρειαζεται συγκρατημα· χρειαζεται συναισθηση — συναισθηση της συνολικης πορειας του οργανισμου—περιβαλλοντος που μπαινει σε δραση απο μονος του. Οπως η πρωτοβουλια και η ανταποκριση των καλων χορευτων παρουσιαζονται ταυτοχρονες σα να ηταν μια μονη ενοτητα, ερχεται μια στιγμη που η πιο οικεια σεξουαλικη επαφη συμβαινει με μια παραδιξη αμοιβαιιοτητα. Δεν οδηγει ο αντρας και η γυναικα ακολουθει· η σχεση του αντρα και της γυναικας δρα απο μονη της. Το αισθημα αυτης της αμοιβαιιοτητας ειναι τελειως διαφορετικο απο του αντρα που αρχιζει σεξουαλικη επαφη με μια τελεια προθυμη γυναικα. Το «ξεκινημα» του και η «ανταποκριση» της φαινονται οτι ειναι η ιδια κινηση.

Σε μια ιδιαιτερη αλλα απροκαθοριστη στιγμη μπορει, για παραδειγμα, να βγαλουν τα ρουχα τους σα να ανηκαν τα χερια του ενος στον αλλο. Η κινηση δεν ειναι ουτε αδεξια ουτε τολμηρη· ειναι η ταυτοχρονη εκφραση μιας ενοτητας κατω απο τις μασκες των κανονικων ρολων και των ευπρεπειων, με την αποκαλυψη και την επαφη των οικειων και εξω-σκηνικων οψεων των σω-

ματων τους. Ομως αυτές οι οφείες προστατεύονται συνήθως εξαιτίας της υπερβολικής τους ευαισθησίας ή της συναισθησης της σχέσης. Μονο τα ματια είναι τόσο ευαίσθητα, και στη συννηθισμενη κοινωνικη επαφη η παρατεταμενη επικοινωνια των ματιων αποφευγεται εξαιτίας της αμηχανης οικειοτητας — αμηχανης, γιατι δημιουργει μια αισθηση σχέσης που γεμιζει και ξεπερνα τους χωριστους ρολους που τόσο πολυ νοιαζομαστε να κρατησουμε. Γιατι τα ευαίσθητα οργανα του σωματος που τα θεωρουμε τα πιο οικεια και προσωπικα, δεν είναι, οπως θα μπορουσε να υποτεθει, τα πιο σπουδαια για το εγω. Αντιθετα είναι αυτά που κυριως υπερβαινουν το εγω, γιατι η ευαισθησια τους φερνει τη μεγαλυτερη επαφη με τον εξωτερικο κοσμο, τη μεγαλυτερη οικειοτητα με ο,τι είναι τυπικα «αλλο».

Το φυσικο πανομοιότυπο αυτής της σωματικής κι αισθησιακής οικειότητας είναι ένα ομοιο ανοιγμα της προσοχής στις σκεψεις των αλλων — μια μορφη κοινωνιας, που μπορεί να είναι τόσο «φορτισμενη» σεξουαλικά όσο η φυσικη επαφη. Αυτό είναι το αισθημα οτι μπορείς να εκφράσεις τις σκεψεις σου στον αλλο ακριβώς οπως είναι, αφού δεν υπάρχει η παραμικρη πιεση να πάρεις ένα προσποιητο χαρακτηρα. Αυτη είναι ίσως η πιο σπανια και περισσοτερο δυσκολη οψη καθε ανθρωπινης σχέσης, αφού στη συννηθισμενη κοινωνικη επαφη το αυθορμητο ξεπεταγμα της σκεψης κρυβεται προσεκτικότερα απ' οτιδήποτε αλλο. Αναμεσα σε συναισθητους και χωρις χιουμορ ανθρωπους που δεν ξερουν και δε δεχονται τα μειονεκτηματα τους αυτο είναι σχεδον αδυνατο, γιατι τα πραγματα που κατηγορούμε πολυ προθυμα στους αλλους είναι συνήθως εκείνα που ελαχιστα συναισθανομαστε στους εαυτους μας. Κι όμως αυτο είναι το πιο σπουδαιο μερος μιας βαθιας σεξουαλικης σχέσης και είναι κατα καποιο τροπο κατανοητο ακομα κι οταν οι σκεψεις μενουν αρρητες.⁵

Είναι σημαντικό οτι συνήθως λεμε πως εκείνοι, με τους οποίους μπορούμε να εκφραστούμε πιο αυθορμητα, είναι εκείνοι με τους οποίους μπορούμε πιο απολυτα να ειμαστε οι εαυτοι μας. Γιατι αυτο ήδη σημαινει οτι η πλήρης και αληθινή προσωπικότητα δεν είναι η προθυμη και σκοπιμη λειτουργια, αλλά η αυθορμητη. Με τον ιδιο τροπο που τα πιο ευαίσθητα οργανα μας προφυλασσονται γιατι υπερβαινουν και σπαζουν τα δεσμα του εγω, η ροη της σκεψης και του αισθηματος — αν και θεωρουνται ο ενδοτερος εαυτος μας — είναι η πιο αυθορμητη και απροσποιητη δραστηριότητα απ' όλες. Όσο περισσοτερο εσωτερικη και σπουδαια είναι η μορφη της δραστηριότητας, τόσο λιγο-

τερο συμεριζεται τη μασκα του εγω. Το να φανερωσουμε τη ροη της σκεψης μπορει λοιπον να ειναι μια αχομα μεγαλυτερη σεξουαλικη οικειοτητα απ οτι η φυσικη γυμνοτητα.

Στο θεασικο ερωτα δε μιλαμε για σεξουαλικη «πραξη», αφου αυτη βαζει τη συνουσια στο δικο της, ιδιαιτερο, ξεχωριστο χωρο οπου γινεται ο,τι ο Albert Jay Nock ονομασε πολυ σωστα και χιουμοριστικα «ασκηση πισωγυρισμου». Ισως ενας απο τους δευτερευοντες λογους που το σεξ ειναι ενα θεμα για γελια, ειναι οτι υπαρχει κατι γελοιο στο να τον «κανουμε» με ορισμενο σκοπο και αποφαση — αχομα κι οταν περιγραφεται με τοσο γραφικη φραση, οσο η κινεζικη μαχη «των λουλουδιων». Χωρις να θελουμε να φτιαζουμε κανονες γι αυτη την πιο ελευθερη απ ολες τις ανθρωπινες σχεσεις, ειναι σιγουρα καλυτερα να πλησιαζουμε παθητικα. Γιατι οταν το ζευγαρι ειναι τοσο κοντα ο ενας στον αλλο που τα σεξουαλικά τους οργανα αγγιζονται, ειναι φυσικα απαραιτητο να παραμεινουν ησυχα και αβιαστα ηρεμοι, ωστε την καταλληλη ωρα η γυναικα να μπορει να παρει το μελος του αντρα μεσα της χωρις να εχει ενεργητικα εισχωρηθει.

Σ αυτη την κατασταση η απλη αναμονη με ανοιχτη προσοχη αποζημιωνεται σε μεγιστο βαθμο. Αν δε γινεται καμια προσπαθεια να προκληθει ο οργασμος με σωματικη κινηση, η εισχωρηση των σεξουαλικων κεντρων γινεται καναλι της πιο ζωντανης ψυχικης ανταλλαγης. Ενω ουτε ο ενας ουτε ο αλλος απο τους εραστες δεν προσπαθουν να κανουν κατι να συμβει, και οι δυο παραδιδονται τελειως σε οτι η ιδια η λειτουργια μπορει να χει τη διαθεση να κανει. Η αισθηση της ταυτισης με τον αλλο γινεται ασυνθηστα εντονη, αν και ειναι μαλλον σα να γεννηθηκε μια καινουργια ταυτιση αναμεσα τους με δικη της ζωη. Αυτη η ζωη —θα μπορουσε κανεις να πει αυτο το Ταο— τους υψωνει πανω απο τους εαυτους τους, ωστε νοιωθουν οτι φερονται μαζι πανω σ ενα χειμαρρο ζωτικότητας, που μπορει να ονομαστει μονο κοσμικος, γιατι δεν ειναι πια αυτο που «εσυ» κι «εγω» κανουμε. Αν και ο αντρας δεν κανει τιποτα, ειτε για να διεγειρει ειτε για ν αναχαιτισει τον οργασμο, γινεται δυνατο ν αφησει αυτη την ανταλλαγη να συνεχιζεται για μια ωρα η περισσοτερο, κατα τη διαρκεια της οποιας ο γυναικειος οργασμος μπορει να συμβει αρκετες φορες μ ενα πολυ μικρο ποσο ενεργητικης διεγερσης, που εξαρταται απο τον βαθμο της δεκτικοτητας της σ αυτη την εμπειρια σα μια λειτουργια που την κυριευει.

Οταν ερθει η στιγμη, και οι δυο εραστες νιωθουν απαλαγμενοι απ ολη την ανησυχια αν θα συμβει η οχι ο οργασμος, πραγμα που κανει γι αυτους δυνατο να δοθουν σε οποιαδηποτε μορφη

σεξουαλικού παιγνιδιού που μπορεί να προτείνουν μεταξύ τους, οσοδήποτε ενεργητικό η ακόμα και βιαίο. Λεμε «προτείνουν οι ιδίωι», γιατί ειν ενα θεμα αμεσης αισθησης μαλλον παρα μαθημενης τεχνικης — μια ανταποκριση στην υπεροχα κυριαρχικη επιθυμια ν αποκαλυφθουν ολοτελα ο ενας για τον αλλο. Η μπορει να συμβαινει να προτιμουν απλα να παραμενουν ηρεμοι και να αφηνουν τη λειτουργια να ξεδιπλωνεται στο επιπεδο της καθαρης αισθησης, που συνηθως τεινει να ειναι ο βαθυτερος και περισσοτερο ψυχικα ικανοποιητικος τροπος.

Οι αισθησεις που στο υψος της συνουσιας συχνα μπερδευνονται με το εσχατο οριο της σεξουαλικης ηδονης — αυτη την ερωτηματικη-παρακλητικη λεξη — ειναι απλα το *ananda*, η εκσταση της ευτυχιας που συνοδευει την εμπειρια της σχεσης, τοσο διαφορετικη απο την απομονωμενη εγωτητα. «Εγκαταλειψη» εκφραζει τη διαθεση καλυτερα απο «ηδονη», γιατι τα δυο ατομα αφηνονται στη λειτουργια η στη σχεση μεταξυ τους και αυτη η εγκαταλειψη των θελησεων μπορει να γινει τοσο εντονη που τη νιωθει κανεις σαν τη λαχταρα ν αφησει την ιδια τη ζωη — να «πεθανει» μεσα στο αλλο προσωπο. Ο *de Rougement* υποστηριζει —λαθεμενα νομιζω— οτι η «επιθυμια του θανατου» διαχωριζει το απλο παθος η «ερωτα» απο το θειο ερωτα η την «αγαπη». ⁶ Θεωρει οτι το πρωτο ειναι απλα και μονο ερωτας πραγματων, γυρευει την ανυπαρξια που ειναι η προελευση του, κι οτι η δευτερη ειναι ο ερωτας του Δημιουργου, που ζητα ζωη, γιατι η προελευση της ειναι η καθαρη υπαρξη. Αυτο παραβλεπει ολοκληρωτικα το Χριστιανικο μυστηριο του Θανατου και της Αναστασης, που ειναι η Χριστιανικη ερμηνεια της πιο πλατια αποδεκτης αληθειας οτι ο θανατος και η ζωη δεν ειναι αντιθετες αλλα αμοιβαια προκυπτουσες οψεις ενος Ολου — ετσι που η ζωη εμφανιζεται απο το βυθισμα μεσα στο θανατο και ο θανατος απο το βυθισμα μεσα στη ζωη. Αλλα η επιθυμια του θανατου στον ερωτα ειναι μεταφορικη, μια που το αφημα της ζωης ειναι μια ποιητικη εικονα για τη μυστικη υπερβατικη του εαυτου του ποιοτητα της σεξουαλικης εκστασης. Ο θανατος με την ιδια μεταφορικη εννοια του «να πεθαινεις στον εαυτο σου», χρησιμοποιειται συνηθως στη μυστικιστικη φιλολογια για τη διαδικασια, με την οποια το ατομο γινεται θεϊκο. Δεν ειναι περισσοτερο κυριολεκτικο απ οτι ο «θανατος» κοκκου καλαμποκιου φυτεμενου στο χωμα η μιας καμπιας που κοιμαται στη χρυσαλιδα της.

Η διαθεση της εντονης σεξουαλικης ευχαριστησης δεν ειναι ομως παντα τοσο κυριαρχικη, οπως η επιθυμια να «πεθανεις» Η εννοια της «εγκαταλειψης» η του να φερεις εξω απο τον

εαυτο σου μπορεί το ίδιο να εκφραστεί στη χαρά και αυτο είναι παραξένα αληθινο, όταν η εμπειρία φέρνει ένα δυνατό αίσθημα πληρώσης. Όσο σπάνια κι αν είναι μια τέτια χαρά σε πολιτισμούς, όπου υπάρχει ένας συνδεσμός ανάμεσα στο σεξ και στην ενοχή, η απαλλαγή απ το εγώ προκαλεί γέλιο όταν κανείς ερωτά, όσο στο μυστικισμό, γιατί πρέπει να θυμηθούμε ότι ήταν ο Δαντής που περιεγραψε το τραγούδι των αγγέλων στον ουρανό σαν το «γέλιο του συμπαντος». «Ο ερωτάς», είπε ο Coventry Patmore, «υψώνει το πνεύμα πάνω από τη σφαίρα του σεβασμού και της λατρειας σε μια σφαίρα γελίου κι ερωτοπαιγνιδίων». Αυτό είναι πάνω απ όλα αληθινο, όταν οι εραστές δεν ερ γ α ζ ο ν τ α ι στον ερωτά τους για να είναι σίγουροι ότι κερδίζουν μια «πραγματική εμπειρία». Η αρπαχτική αντιμετώπιση στο σεξουαλισμό καταστρέφει τη χαρά του πριν από κάθε τι άλλο, αποκλείοντας τη βαθύτερη και πιο μυστική πηγή του. Γιατί δεν υπάρχει στ αληθεία κανένας άλλος λόγος για τη δημιουργία από την καθαρή χαρά.

Δεν υπάρχει λόγος να κανονίζουμε με το ρολοί ποσο θα συνεχιστεί το παιγνίδι. Αφήστε το να επαναληφθεί παλι, η α-χρονη ποιότητα του δεν πετυχαίνεται με την υπομονή η ακόμα και τη διαρκεία, αλλά με την απουσία του σκοπού και της βίας-συνής. Η τελική απαλλαγή του οργασμού, ούτε επιδιωκόμενη ούτε συγκρατημένη, απλά αφήνεται να «ερθεί», όπως ακόμα και η λαϊκή εκφράση υπονοεί⁷ από την εννοιατική μας γνώση ότι δεν είναι ένα κατορθώμα αλλά ένα δώρο και μια χαρή. Όταν αυτή η εμπειρία ξεσπάει πάνω σε ανοιχτά αισθήματα δεν είναι απλά και μόνο «φταρnisμα στα πλευρά» που ανακουφίζει τη φυσική εντάση: είναι μια εκρήξη, της οποίας απώτατες σπιθες είναι τ αστέρια.

Αυτο ίσως φαίνεται ανευλαβες η ότι απαιτεί παρα πολλά απ αυτους που είναι απροθυμοι να το νιώσουν απολυτα, που αρνουνται να δουν ουδihποτε αποκρυφο η θείο στη στιγμή της γενεσης της ζωης. Ομως με το να αντιμετωπιζουμε αυτη τη στιγμή σαν ένα κτηνωδη σπασμο είναι ακριβως που φανερωνουμε τον τεραστιο διαχωρισμο μας απο τη ζωη. Σ αυτο ακριβως το ακραιο σημειο πρεπει να βρούμε πως το φυσικο και το πνευματικο είναι ένα, γιατί διαφορετικα ο μυστικισμος μας είναι συναισθηματικος η στειρα αγνος και ο σεξουαλισμος μας μονο χυδαιοτητα. Χωρις την ηδονη του σεξ -στην αληθινη της εννοια- η θρησκεια είναι χωρις χαρά κι αφηρημενη· χωρις την αυτοεγκαταλειψη της θρησκειας το σεξ είναι ένας μηχανικος ανανι-σμος.

Το υψος του σεξουαλικου ερωτα που μας βρισκει απο μονο του ειναι μια απο τις πιο ολοκληρωμενες εμπειριες της σχεσης με τον αλλο για την οποια ειμαστε ικανοι, αλλα η προκαταληψη και η ελλειψη ευαισθησιας μας εχουν εμποδισει να δουμε οτι σε οποιεσδηποτε αλλες συνθηκες τετια χαρα θα μπορουσε να ονομαστει μυστικιστικη εκσταση. Γιατι αυτο που νιωθουν οι ερασστες ο ενας για τον αλλο αυτη τη στιγμη δεν ειναι τιποτε αλλο απο λατρεια, στην απολυτη θρησκευτικη της εννοια, και η αποκορυφωση της ειναι σχεδον κυριολεκτικα εκχυση της ζωης του ενος μεσα στον αλλο. Τετια λατρεια, που οφειλεται μονο στο Θεο, θα ηταν πραγματικα ειδωλολατρικη, αν δεν υπηρχε το γεγονος οτι εκεινη τη στιγμη ο ερωτας διωχνει την αυταπατη και παρουσιαζει τον αγαπημενο οπως αυτος η αυτη στ αληθεια ειναι — οχι το κοινωνικα υποκρινομενο προσωπο αλλα το φυσικα θεϊκο.

Το μυστικιστικο οραμα, οπως εχει παντα αναγνωριστει, δεν παραμενει στην κορυφη της εκστασης. Οπως στον ερωτα, η εκσταση του οδηγει στην καθαροτητα και στην ειρηνη. Η συνεπεια του ερωτα ειναι μια αντικλιμακα μονο οταν η κλιμακα εχει παρθει και δεν εχει ληφθει. Αλλα οταν ολοκληρη η εμπειρια εχει ληφθει, το αποτελεσμα σε βρισκει σ ενα υπεροχα αλλαγμενο κι ομως αναλλοιωτο κοσμο, κι εδω μιλαμε για πνευματικοτητα και σεξουαλισμο την ιδια στιγμη. Γιατι το πνευμα και οι αισθησεις δε χρειαζεται τωρα ν ανοιχτουν. βρισκονται φυσικα ανοιγμενα και φαινεται οτι ο θεϊκος κοσμος δεν ειναι αλλος απο τον καθημερινο κοσμο. Ακριβως οπως ερχονται κι ακριβως οπως ειναι, τα απλουστερα θεαματα και ηχοι ειναι επαρκη και δε χρειαζεται να παραμεριζονται απο τη λαχταρα του μυαλου να βρει κατι σημαντικότερο. Ετσι μυειται κανεις απο τον κοσμο της ωρολογιακης ωρας στον κοσμο της πραγματικης ωρας, στην οποια τα γεγονοτα ερχονται και φευγουν απο μονα τους σε αβιαστη διαδοχη — χρονισμενα απο μονα τους κι οχι απο το πνευμα. Οπως ο επιδεξιος τραγουδιστης δεν τραγουδα ενα τραγουδι αλλα το αφηνει να τραγουδιεται με τη φωνη του —αφου διαφορετικα θα χασει το ρυθμο και θα διαστρεβλωσει τον τονο— η πορεια της ζωης φαινεται εδω να συμβαινει απο μονη της, σ ενα συνεχες, οπου το ενεργητικο και το παθητικο, το εσωτερικο και το εξωτερικο ειναι το ιδιο. Εδω εχουμε βρει επιτελους την πραγματικη θεση του ανθρωπου στη φυση, που καθοριζει την εικονικοτητα του κινεζικου ποιηματος :

Ας ζησουμε

αναμεσα στ ασπρα συννεφα

και στους κοκκινους δασοτοπους
τραγουδωντας μαζι
το τραγουδι της Μεγαλης Ειρηνης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ετσι, ο Κυριλλος ο Αλεξανδρεας στην Επιστολη προς Ρωμ., 6, λεει πως απο μια αποψη η σαρκια του Χριστου «περιειχε ολη τη φυση ακριβως οπως, οταν ο Αδαμ καταδικαστηκε, ολοκληρη η φυση περιορισε την αρρωστια της καταρας του σ αυτον».

2. Ενα συγχρονο παραδειγμα αυτης της ψευτομαχης ειναι η συμμαχια του οργανωμενου εγκληματος με συντηρητικες εκκλησιαστικες ομαδες, για να διατηρηθει η νομικη καταπιεση μερικων μορφων διαφθορας.

3. Η ταοιστικη πρακτικη επιτρεπει τον οργασμο οταν ειναι στην ωρα του και ο γυναικειος οργασμος θεωρουνταν πως τρεφει και δυναμωνει την αντρικη δυναμη.

4. Η Karezza, συνουσια χωρις αντρικο οργασμο (coitus reservatus), γνωστη απο τα ιπποτικα κειμενα, ειναι κατι παρομοιο, με σημαντικες ομως διαφορες, ιδιαιτερα σχετικα με την ψυχικη υγεια και την «πνευματικοτητα» της.

5. Εδω ο λογος γινεται για μια πολυ ιδιαιτερη σχεση που δε βρισκεται συχνα σε συνηθισμενα παντρεμενα ζευγαρια ανωριμων και κοινωνικα δυσκαμπτων ανθρωπων.

6. Ελληνικα στο κειμενο.

7. Εννοει τη λεξη come.

(Σημ. Μετ. Οι σημειωσεις συνοψιστηκαν· αλλες παραλειφτηκαν).

Μεταφραση: Βικυ Βασιλειου

